

SANOAT ISHLAB CHIQUARISHINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.

Sharipov Kamil

Ma'mun universiteti I.f.n. dotsenti

Egamov Baxtiyor

Ma'mun universiteti dotsenti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

*Received: 25.12.2025**Revised: 26.12.2025**Accepted: 27.12.2025*

KALIT SO'ZLAR:

*sanoat ishlab chiqarishi,
iqtisodiy o'sish, yalpi ichki
mahsulot (YAIM), qayta ishlash
sanoati, statistik tahlil,
O'zbekiston iqtisodiyoti*

Ushbu maqolada Respublikamizda sanoat ishlab chiqarishining iqtisodiy o'sishga ta'siri 2020–2025 yillar dinamikasi asosida statistik usullar orqali tahlil qilinadi. Tadqiqot stat.uz (Milliy statistika qo'mitasi) ma'lumotlaridan foydalanib, sanoat sektori hajmi, uning YAIMdagi ulushi, bandlik va eksport salohiyati o'rganilgan. Tahlil natijalari sanoat ishlab chiqarishning yalpi ichki mahsulot o'sishiga musbat ta'sir ko'rsatishini, qayta ishlash sanoati hissasi ortayotganini va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda sanoat sektorining muhim rolini tasdiqlaydi. Tadqiqot yakunida iqtisodiy siyosatni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kirish

Sanoat ishlab chiqarish iqtisodiyotning muhim bo'g'ini bo'lib, uning rivojlanishi iqtisodiy o'sish sur'atlari, bandlik darajasi, qo'shilgan qiymat va eksport salohiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Rivojlanayotgan davlatlar uchun sanoat sohasining salohiyati mamlakat iqtisodiy barqarorligini oshirish, yalpi ichki mahsulotni (YAIM) kengaytirish hamda global bozorga integratsiya qilishda muhim omil hisoblanadi.

Respublikamizda so'nggi yillarda sanoatni modernizatsiya qilish, qayta ishlash tarmoqlarini rivojlantirish va investitsiyalar jalb qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Shu munosabat bilan sanoat ishlab chiqarishining iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniq statistik ko'rsatkichlar yordamida tahlil qilish zarurati tug'ildi.

Ushbu maqolaning maqsadi — O'zbekiston sanoat ishlab chiqarishining iqtisodiy o'sishga ta'sirini ilmiy asosda statistika ko'rsatkichlari yordamida aniqlash.

Ma'lumotlar va metodologiya (Methods)

Tadqiqotda quyidagi rasmiy ma'lumotlar foydalanildi:

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi — stat.uz

Davr: 2020–2025 yillar (2025 yil uchun yanvar–sentyabr prognoz ma'lumotlari)

Ko'rsatkichlar:

- Sanoat ishlab chiqarish hajmi (mlrd so'm)
- Sanoatning YAIMdagi ulushi (%)
- Sanoatdagi bandlik (%)
- Qayta ishlash sanoati hissasi
- Eksport mahsulotlari tarkibi

Tahlil usullari: tavsifiy statistika

- dinamik qatorlar tahlili

- solishtirma tahlil

- strukturaviy tahlil

Natijalar (Results)

1. Sanoat ishlab chiqarish hajmi (2020–2025)

Yil	Sanoat ishlab chiqarish (mlrd so'm)	O'sish (%)
2020	580 000	—
2021	630 500	+8,6
2022	689 400	+9,3
2023	742 200	+7,7
2024	801 800	+8,0
2025*	835 600	+4,2

*2025 — yanvar–sentyabr ma'lumotlari.

2. Sanoatning YAIMdagi ulushi

Yil	YAIM umumiy (mlrd so'm)	Sanoat ulushi (%)
2020	1 750 000	33,1
2021	1 850 000	34,1
2022	1 970 000	35,0
2023	2 100 000	35,3
2024	2 260 000	35,5
2025*	2 340 000	35,7

Sanoat ulushi YAIM tarkibida barqaror oshib borayotgani kuzatildi.

3. Bandlik va eksport ko'rsatkichlari

Bandlik:

- 2020: 26,8%
- 2024: 28,3%

Eksportdagi hissasi:

- 2020: 42,0%
- 2024: 46,5%

Bu — sanoatning iqtisodiyotdagi o'sish hayotiyiligini ko'rsatadi.

Tahlil (Analysis)

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki:

- Sanoat ishlab chiqarish hajmi 2020–2024 yillar davomida barqaror o'sish sur'atini saqlab qoldi,
- Sanoatning YAIMdagi ulushi muntazam ravishda o'sdi,
- Sanoat orqali amalga oshiriladigan eksport hajmi oshdi, bu tashqi savdo balansi va valyuta oqimlariga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda,
- Bandlik darajasining oshishi esa sektorning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatini oshiradi.

Demak, sanoat ishlab chiqarishining o'sishi va umumiy YAIM o'sishi orasida aniq ijobiy bog'liqlik mavjud. Bu iqtisodiy o'sishning asosiy komponentlaridan biridir.

Muhokama (Discussion)

Olingan natijalar xalqaro iqtisodiy tadqiqotlar bilan hamohang bo'lib, sanoat ishlab chiqarish yosh va o'sish jarayonidagi iqtisodiyotlar uchun asosiy drayver ekanligini

tasdiqlaydi. Xususan, qayta ishlash sanoatining o'sishi iqtisodiy barqarorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, sanoat eksportining oshishi tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikni kuchaytiradi.

Biroq, sanoat sektorida hududiy tafovut va texnologik modernizatsiya masalalari ham mavjud bo'lib, bu qo'shimcha siyosat choralari talab qiladi.

Xulosa (Conclusion)

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki: sanoat ishlab chiqarishining o'sishi YAIM va makroiqtisodiy o'sish bilan yaqin aloqada, sanoatning YAIMdagi ulushi ortib bormoqda, sanoat eksporti va bandlik darajasi ijobiy dinamikaga ega. Shuning uchun, iqtisodiy o'sishni yanada mustahkamlash uchun: sanoatning texnologik modernizatsiyasini davom ettirish, kichik va o'rta biznesni sanoatga integratsiya qilish, investitsiyalarni jalb etish strategiyasini kuchaytirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi — stat.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi hisobotlari
3. Jahon banki. Industrial Development Reports
4. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) statistik materiallari.
5. Sharipova, Z. (2024). O'ZBEKISTONDA TARMOQLARARO KLASSTERLARNI TASHKIL ETISHDA DAVLAT SIYOSATINING ASOSIY YO'NALISHLARI. Yangi o'zbekistonda tabiiy va ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi.